Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Dionisio Amundarain Alegria

Ibarra, Gipuzkoa (1922)

Aurkibidea

Biografia

Ibarrako Bizkardo baserrian jaioa da Dionisio. Sei senidetan laugarrena, betidanik izan du baratzerako zaletasuna. Bera gaztea zela, etxean baratzetik bizi ziren, neurri batean. Izan ere, landarea saltzen zuten. Soldaduskan izan zenean ere, buruzagiek baratzezaina behar zutela eta, bera aritu zen lan horietan, hasiera batean kanpotik landarea erosi behar ez izateko, eta ondorenean baita landarea saldu eta diru pixka bat ateratzeko ere. Gerora, esnea biltzen eta banatzen aritu zen. Tolosaldean esnea bildu, eta Donostian banatzen zuen, Gros auzoan; bizikletaz lehendabizi, eta kamioiez gero. Erretiroa hartu zuenetik, baratzean aritu izan da lanean. Horrek ematen omen dio osasuna.

Zintak

IBA-002

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Artetxe, Miren
- **Data**: 2010-07-30
- **Iraupena**: 70 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Arteaga, Karmele

Pasarteak

1. Eskolara Errepublika garaian

- **Erref**: IBA-002/002
- **Iraupena**: 0:00:53. **Hasi**: 00:00:59. **Bukatu**: 00:01:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Politika » Gerra aurrea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:
Errepublika garaian bederatzi urte zituen eta baserrian ez zen ezer jakiten. Eskolara orain Udaletxea dagoen eraikuntzara joaten zen. Jolastu egiten zuten.

2. Ibarra asko aldatu da

- **Erref**: IBA-002/003
- **Iraupena**: 0:00:56. **Hasi**: 00:01:52. **Bukatu**: 00:02:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Aldaketak eta arazoak
- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:
Bizkardo baserrikoak nekazariak ziren. Ibarran landare asko saltzen ziren garai hartan. Lehen baratze handiak ziren lekuan orain etxeak egin dituzte. Ibarrak mila biztanle zituen. Orain lau mila baino gehiago.

3. Azokara landareak saltzera

- **Erref**: IBA-002/005
- **Iraupena**: 0:01:31. **Hasi**: 00:03:17. **Bukatu**: 00:04:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:
Garai batean Ibarrako piperrek ez zuten famarik. Feria larunbatean izaten zen Tolosan eta Ordizian asteazkenean eta ostegunean Hernanin. Azoka horietan landarea saltzen zuten: aza, azalorea, letxuga eta abar. Landareak ehunaka saltzen ziren eta ehuneko erdiak eta ehunekoak eramaten zituzten astoan, lastoz loturik.

4. Tabako landareak jarri zituzten gerra garaian

- **Erref**: IBA-002/006
- **Iraupena**: 0:04:26. **Hasi**: 00:04:48. **Bukatu**: 00:09:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Ekonomia eta industria » Lantegiak
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:
Prezioak ez ditu gogoan baino asko saltzen zutela bai. Gerra etorri zenean tabakoa jarri zuten hiru urtez eta Irungo fabrikara bidaltzen zuten. Handik aurrera landareak bakarrik. Tabako landarea udaberrian egiten zuten, maiatza aldera aldatu eta urrian moztu. Aurretik lorea mozten zioten eta horregatik hostoak metro bat luzatzen zitzaizkien. Eguzkitan moztu ondoren hostoak zimeldu egiten ziren eta horregatik ez ziren hausten. Bukatzeko, zintzilika jartzen zituzten plaza ondoko etxe batean. Hostoek kolorea hartu zezaten ilunpeetan egon behar zuten. Hiru hilabete lehortzen utzi ondoren Irunera eramaten zituzten. Hostoek puruen kolorea hartzen zuten.

5. Gau-eskolan etxean egindako puruak erretzen

- **Erref**: IBA-002/007
- **Iraupena**: 0:00:55. **Hasi**: 00:09:14. **Bukatu**: 00:10:09
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak
- Ohiturak eta bizimodua » Bizioak

Laburpena:
Ibarren Tolosako maisu batekin gau-eskola egiten zuten, erabat euskaraz. Hostoekin egindako puruak eramaten zituen eta danak erretzen ibiltzen ziren.

6. Puruak nola egiten zituen

- **Erref**: IBA-002/008
- **Iraupena**: 0:01:11. **Hasi**: 00:10:09. **Bukatu**: 00:11:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Bizioak

Laburpena:
Puruak nola egiten zituen azaltzen du: hosto finenak hartu eta bueltaka-bueltaka bildu. Barruan txikitutako hostoak jartzen zituzten. Ez zen lotu beharrik, itsatsita gelditzen da. Gero lehortzen utzi behar da.

7. Tabako-hostoak Irunera bidaltzen zituzten

- **Erref**: IBA-002/009
- **Iraupena**: 0:02:09. **Hasi**: 00:11:20. **Bukatu**: 00:13:29
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Bizioak

Laburpena:
Irunera tabako-hosto handiak bidaltzen zituzten. Kategoria desberdinetako hostoak izaten ziren eta desberdin ordaintzen zizkien. Irunera trenez bidaltzen zituztela uste du. Hori gerra ondoren izan zen. Inguruko beste batzuk ere tabakoa jarri zuten garai hartan.

8. Gerra hasieran kanoiak Tolosarako bidean

- **Erref**: IBA-002/010
- **Iraupena**: 0:02:53. **Hasi**: 00:13:29. **Bukatu**: 00:16:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak

Laburpena:
Gerra hasi zenean, Berastegitik sartu ziren tropak Ibarran. Tolosara abiatu ziren Checa komandantearen atzetik, eta Tolosako batzokitik nazionalistek bota egin zuten. Orduan teniente koronelak bonbardatzeko ordena eman zuen. Kanoiak mandoarekin ekartzen zituzten. Berrobiko bidean taberna bat zen eta herriko mutilak han ondoan jarri ziren dena ikusteko asmoz. Handik hogei bat egunetara, Tolosa hartu zuten.

9. Falangistak Bizkardo baserrian lo egiten

- **Erref**: IBA-002/011
- **Iraupena**: 0:01:12. **Hasi**: 00:16:22. **Bukatu**: 00:17:34
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Politika » Jarrera politikoak » Falangistak

Laburpena:
Falangistek Bizkardo baserrian egin zuten lo. Atzera eta aurrera ibiltzen ziren beraien fusilekin. Hura gogorra zela pentsatzen du.

10. Belabieta mendira belarra moztera

- **Erref**: IBA-002/012
- **Iraupena**: 0:02:19. **Hasi**: 00:17:34. **Bukatu**: 00:19:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Bi anaia zaharrenak gerrara eraman zituzten. Dionisio baserrian gelditu zen aita eta amarekin. Izazkun menditik barrena Belabieta mendira joaten ziren belarra ebakitzera. Segan ibiltzen ziren. Orain ez da inor joaten hura garbitzera. Oinez joaten ziren, sega eta mailua hartuta. Janaria eta ura ere eramaten zituzten. Etxekoak joaten ziren eta gurdi onekin belarra kargatuta etxera itzultzen ziren. Egunero egiten zuten joan-etorria.

11. Meta nola egiten zuten

- **Erref**: IBA-002/013
- **Iraupena**: 0:03:03. **Hasi**: 00:19:53. **Bukatu**: 00:22:56
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Lau behi, bi txekor, bi idi eta zaldi bat zituzten etxean. Horiei denei janaria emateko adina belar bildu behar izaten zuten. Belarrarekin meta egiten zuten eta meta egiteko modua azaltzen du.

12. Falangistei beldurra

- **Erref**: IBA-002/015
- **Iraupena**: 0:02:17. **Hasi**: 00:23:46. **Bukatu**: 00:26:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Falangistak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:
Gerra garaian, militarrak nola zebiltzan ikusi zuten. Gaiztoenak falangistak zirela iruditzen zaio. Cara al Sol abesten zuten, eta eskua altxa behar izaten zen. Falangistek beldurra ematen zuten. Jendea hiltzen zutela esaten zelako zuten beldurra. Frontean ere asko hiltzen ziren.

13. Osabak balkoitik salto egin zuen falangistengandik ihesi

- **Erref**: IBA-002/016
- **Iraupena**: 0:02:26. **Hasi**: 00:26:03. **Bukatu**: 00:28:29
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Politika » Jarrera politikoak » Falangistak

Laburpena:
Falangistei janaria eman behar izaten zitzaien. Denbora gutxi egon ziren, eta joan zirenean bakea eman zuten. Jendea beldurrez ibiltzen zen. Aitak mendira alde egin zuen falangistak sartu zirenean. Osabak, Iturburu baserrikoak, balkoitik salto eginda alde egin zuen falangistak bere bila etorri zirenean.

14. Ibarran gutxi batzuk zeuden politikan sartuta

- **Erref**: IBA-002/019
- **Iraupena**: 0:01:48. **Hasi**: 00:32:00. **Bukatu**: 00:33:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:
Baserrietako jendeak ez zuen alde egin, baina Tolosako kaleko jendeak bai: alkateak, zinegotziek eta horrelakoek. Ibarran ez zegoen politikarik. Karlistak bazeuden. Errepublikanoak bi edo hiru. Komunistarik ez zegoen. Sozialistak bi edo hiru. Gehienak karlistak ziren Ibarran.

15. Aita karlista

- **Erref**: IBA-002/021
- **Iraupena**: 0:01:19. **Hasi**: 00:35:12. **Bukatu**: 00:36:31
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Politika » Jarrera politikoak » Karlismoa, liberalismoa

Laburpena:
Herrian karlistek agintzen zuten. Aita ere karlista zuen. Orduan esaten zutenez, familia onenak karlistak ziren. Tropek alde egin zutenean, aita etxera itzuli zen. Beste norbaiten salaketaren beldur izaten ziren. Tolosan 12 hil zituzten.

16. Tolosako emakume batek paketeak frontera eramaten zituen

- **Erref**: IBA-002/024
- **Iraupena**: 0:02:39. **Hasi**: 00:38:27. **Bukatu**: 00:41:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)
- Politika » Jarrera politikoak » Emakumeak politikan

Laburpena:
Anaiak gerran zeuden bitartean, Tolosako emakume batek, 'Kapaña'k, paketeak frontera eramaten zizkien. Bueltatzen zirenean, zorriz beteta etortzen ziren. 'Kapaña' emakume ausarta zen. Paketeetan janaria sartzen zuten.

17. Gerra Zibila bukatu ondoren, Europako gerrara joateko beldurrez

- **Erref**: IBA-002/025
- **Iraupena**: 0:01:22. **Hasi**: 00:41:06. **Bukatu**: 00:42:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera
- Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945)

Laburpena:
Anaiak gerratik bizirik itzuli zirenean, pozik jarri ziren. Ondoren, Europako gerra hasi zen eta anaiek ia berriro joan behar izan zuten. Franco gerran sartu ez izanaz poztu ziren.

18. Anaiak Europako gerran egon ziren

- **Erref**: IBA-002/027
- **Iraupena**: 0:01:03. **Hasi**: 00:43:34. **Bukatu**: 00:44:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura
- Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945)

Laburpena:
Europako gerran urte pare bat edo hiru pasa zituzten Dionisioren anaiek. Itzuli zirenean pozik jarri ziren. Gutunak bidaltzen zizkien.

19. Bizi itxaropena asko luzatu da

- **Erref**: IBA-002/029
- **Iraupena**: 0:01:36. **Hasi**: 00:45:18. **Bukatu**: 00:46:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Iritziak » Bizitzarekiko ikuspegia

Laburpena:
Gerrarik ez da izan ondoren eta ez da izango ere. Hobe ez izatea. Gerra denboran 88 urte arte biziko zela esan baliote ez zukeen sinetsiko. Gara hartan askoz gazteago hiltzen ziren, orain berriz asko 100 urte arte bizi dira.

20. Soldadu Donostian eta Hondarribian

- **Erref**: IBA-002/030
- **Iraupena**: 0:01:56. **Hasi**: 00:46:54. **Bukatu**: 00:48:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura

Laburpena:
Soldadu hiru urte pasa zituen. Oraingo gazteek ez dakite hori zer zen. Lehenengo Donostiara joan zen. Handik Hondarribira, Guadalupeko kartzelara, guardiak egitera eraman zuten. Han zeudela tenienteak dei egin zion eta Donostiara joan behar zuela esan zion, Miramonera, militarrek bertan zuten etxe batera.

21. Militarren terrenoetan nekazari lanetan

- **Erref**: IBA-002/031
- **Iraupena**: 0:02:57. **Hasi**: 00:48:50. **Bukatu**: 00:51:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura

Laburpena:
Orain erresidentzia dagoen lekuan, gerra ondoren militarren terrenoak zeuden. Berastegiko seme batek, Ibarrako Montes baserrian morroi bezala ibilitakoa, Dionisioren izena eman omen zion tenienteari baratzerako esku lana behar zutela esan zionean. Oinez joan zen Miramonera eta bertan Benito aurkitu zuen, Berastegiko laguna.

22. Militarren terrenoetan landatutakoa azokan saltzen zuten

- **Erref**: IBA-002/032
- **Iraupena**: 0:02:11. **Hasi**: 00:51:47. **Bukatu**: 00:53:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:
Benito, bere Berastegiko laguna, Hernaniko azokara joaten zen astean behin, landareak erostera. Landareak militarren terrenotan jartzen zituzten eta simaur asko zeukatenez lurra oso emankorra zen. Horrela Hernaniko landarerik behar ez izatera iritsi ziren. Errenteriako azokara joaten ziren igandetan soberan zutena saltzera.

23. Negozioak militarren terrenoetako landareekin

- **Erref**: IBA-002/033
- **Iraupena**: 0:02:09. **Hasi**: 00:53:58. **Bukatu**: 00:56:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura

Laburpena:
Errenteriako azokan, bezperan ateratako landarea saltzen zuten eta oso freskoa zenez, ordu batean dena saldu eta bi lagunak gosaltzera joaten ziren. Mandoarekin Miramonera itzulitakoan tenienteak dirua ematen zien egindako lanaren truke. 50 pezeta ematen zizkion bakoitzari, asko garai haietarako. Irabazitako beste dirua tenienteak gordetzen zuen eta horrela denak negozioarekin pozik. Hiru urte pasa zituzten sasoi horretan, lan asko eginez, baina lanak ez du Dionisio beldurtzen.

24. Baratzeko lanak bizia ematen du

- **Erref**: IBA-002/034
- **Iraupena**: 0:03:08. **Hasi**: 00:56:07. **Bukatu**: 00:59:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Iritziak » Bizitzarekiko ikuspegia

Laburpena:
Gaur egun ere lana egiten jarraitzen du. Baratzeak bizia ematen dio Dionisiori. Sasoi onean dago oraindik. Lana bere tamainan ona dela pentsatzen du. Baratzean ekoiztutako produktuak ekologikoak dira eta sano jaten duenez osasun ona dauka.

25. Baserritik kanpo lanean

- **Erref**: IBA-002/035
- **Iraupena**: 0:02:34. **Hasi**: 00:59:15. **Bukatu**: 01:01:49
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Soldadutzatik etxera itzulitakoan, aitak etxean lanik ez zegoela esan eta lana bilatzeko eskatu zion. Lehengusu batek esnea biltzeko langile bat behar zuen eta 1946ean hasi zen esnea biltzen. 62 urtez aita-semeak lan horretan jardun dute. Gazteluko esnea biltzen hasi ziren, gero Leaburukoa ere bai. Hogei urtez esne bilketaren ikuskaria ere izan da (esnearen ur kopurua neurtzeko).

26. Donostiako Grosen esnea banatzen

- **Erref**: IBA-002/036
- **Iraupena**: 0:01:51. **Hasi**: 01:01:49. **Bukatu**: 01:03:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak

Laburpena:
Tolosara jaisten zen mandoarekin eta handik Donostiara joaten zen Groseko etxeetan esnea banatzen. Amezketatik etortzen zen kamioneta batean joaten ziren Donostiara. Saldu aurretik, esnea aztertu egiten zuten. Banaketa bizikletaz egiten zuen.

27. Kamioia esnea banatzen ibiltzeko

- **Erref**: IBA-002/038
- **Iraupena**: 0:00:58. **Hasi**: 01:06:32. **Bukatu**: 01:07:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Beste garraio batzuk
- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak

Laburpena:
Esnea kamioi batean banatzen hasi zen. Lan handia zuten.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-21

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com